

- Vlaamse academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België. Klasse der wetenschappen: Verhandeling nr. 14.
- BENTHEM JUTTING, W.S.S. VAN (1962): *Theba pisana* (Müller) levend in Zeeland. – *Basteria* 26(3-4): 57-58.
- BOESVELD, A. (2005): Inventarisatie van de landslakken van de Zeeuwse kust, met nadruk op de Nauwe korfslak. – Stichting EIS: EIS2005-14.
- BRUYNE, R.H. DE (1996): Malacofauna van de Zuidduinen. Land- en zoetwatermollusken (weekdieren) in een sterk betreden duingebied aan de zuidkant van Zandvoort. (Kilometerhokken 96/486 en 97/486). – Stichting ANEMOON, Bennebroek.
- BRUYNE, R.H. DE, R.A. BANK, J.P.H.M. ADEMA & F.A. PERK (1994): Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. – Backhuys, Leiden.
- CHACE, E.P. (1915): *Helix pisana* Mueller in California. – *Nautilus* 29: 72.
- DALSUM, J. VAN (1964): *Theba pisana* (Müll, 1774) en *Helicella cespitum* (Drap., 1801) in Nederland. – *Basteria* 28(1/2): 10-11
- DEISLER, J., E. LIONEL, A. STANGE, & TH.R. FASULO (2011): White Garden Snail, *Theba pisana* (Müller) (Gastropoda: Helicidae). – IFAS Extension University of Florida.
- GITTENBERGER, E., & TH. E.J. RIPKEN (1987): The Genus *Theba* (Mollusca: Gastropoda: Helicidae), Systematics and distribution. – *Zoologische Verhandelingen* nr. 241, Leiden.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH.E.J. RIPKEN (1970): De landslakken van Nederland. – Bibliotheek van de KNNV, nr. 17, Leiden.
- GRIMM, F.W., R.G. FORSYTH, F.W. SCHUELER & A. KARSTAD (2009): Identifying land snails and slugs in Canada. Introduced species and native genera. – Canadian Food Inspection Agency, Ottawa.
- HELLER, J. (2009): Land snails of the land of Israel. – Natural history and a field guide. Pensoft, Sofia-Moskow.
- HERBERT, D. & D. KILBURN (2004): Field Guide tot the land snails and slugs of eastern South Africa. – Natal Museum, Pietermaritzburg, South-Africa.
- RUMI, A., J. SÁNCHEZ & N.S. FERRANDO (2010): *Theba pisana* (Müller, 1774) (Gastropoda, Helicidae) and other alien land mollusc species in Argentina. – *Biological Invasions* 12(9): 2985-2990.
- SCHÜTT, H. (2005): *Turkisch Land Snails*. 4th edition. – Verlag Natur & Wissenschaft, Solingen.
- STANISIC, J., M. SHEA, D. POTTER, O. GRIFFITHS (2010): Australian Land Snails Volume 1. A field guide to eastern Australian species. – Bioculture Press, Mauritius.
- THOMÉ, G. & H. THOMÉ (2008): Les coquillages terrestres du Liban - Publications de l'Université Libanaise. Section des Sciences Naturelles 20J.

Adres van de auteur:
cmneckheim@kpnmail.nl

Platte schijfhoren *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) is nu een beschermde soort

Sylvia van Leeuwen

The Ramshorn snail *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) strictly protected in the Netherlands

Summary. As of October 1, 2012 the Ramshorn snail *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) has been included in the list of strictly protected animals in the Netherlands.

In de Staatscourant van 6 juli 2012 is een aanvulling op de lijst beschermde inheemse soorten gepubliceerd. Daarbij is ook de Platte schijfhoren *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) tot strikt beschermde inheemse soort aangemerkt.

De Platte schijfhoren is een kleine waterslak met een heel plat posthoren-vormig huisje (fig. 1). Het is in Nederland een vrij zeldzame soort, die vooral (maar niet alleen) voorkomt in laagveengebieden. Hij komt voor in natuurgebieden (bijvoorbeeld de Wieden, de Weerribben en de Noord- en Zuid-Hollandse plassengebieden) maar evenzeer daarbuiten, in sloten in het agrarisch gebied en in het overstromingsgebied van de grote rivieren. De slakken hebben een voorkeur voor schoon, helder, ondiep water met een rijke plantengroei. Vervuiling en brak water kan de Platte schijfhoren niet verdragen. Uit inventarisaties van Stichting ANEMOON (Boesveld et al., 2011) blijkt dat de soort ontbreekt waar afvalwater wordt geloosd of waar vervuild water wordt ingelaten. Ook in akkerbouwgebied met overmatig gebruik van kunstmeststoffen en chemische gewasbeschermingsmiddelen is de Platte schijfhoren niet te vinden.

De Platte schijfhoren komt voor van Groot-Brittannië tot in Rusland. Vrijwel overal is het een heel zeldzame soort.

Fig. 1. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Diameter volwassen exemplaren ongeveer 5 mm. Foto: Adriaan Gmelig Meyling.

Omdat Nederland vrij veel veenweidegebied heeft, is hij bij ons minder zeldzaam dan in andere landen. Dat maakt dat Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft voor het behoud van deze soort.

De Platte schijfhoren is in 2003 (bij de toetreding van een aantal Oost-Europese landen tot de EU) opgenomen op bijlage II en IV van de Europese Habitatrichtlijn. Daarmee werd het voor alle EU-lidstaten verplicht voor deze soort Natura 2000-gebieden aan te wijzen (bijlage II) en om deze soort ook strikt te beschermen buiten de Natura 2000-gebieden (bijlage IV).

Met de nieuwe regeling is deze verplichting van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) nu ook in de Nederlandse wet vertaald. De nieuwe regels zijn ingegaan op 1 oktober 2012.

Geraadpleegde bronnen:

BOESVELD, A., A.W. GMELIG MEYLING & I. VAN LENTE, 2011. Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. – Stichting ANEMOON, Bennebroek.

STAATSCOURANT Nr. 13807, 6 juli 2012. Regeling tot wijziging Regeling aanwijzing beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet.

Adres van de auteur:

sylvia25@versatel.nl

Een eerste inventarisatie van de landslakken op de Nollekes, Terschelling, Friesland

Henk K. Mienis

A first survey of the terrestrial gastropods on the Nollekes, Terschelling, province of Friesland

Summary. In the autumns of 2012 and 2013 brief surveys took place of the mollusc fauna of the Nollekes on Terschelling, one of the Frisian islands between the North Sea and the Wadden Sea. The Nollekes was formerly a garbage dump in the dunes east of Halfweg. During the years 2009-2010 this dump was buried under an enormous load of soil taken from valleys in the nearby dunes. Today, the Nollekes serves as an open air theatre. When not in use for cultural events the area is grazed by sheep. The surveys revealed the presence of 13 species of terrestrial gastropods: 11 snails and two slugs. Predation on the larger snails (*Cepaea nemoralis*, *Cornu aspersum* and *Monacha cantiana*) occurs by the Songthrush *Turdus philomelos*, while the Carrion beetle *Phosphuga atrata* is a predator of at least *Monacha cantiana*.

Tot 1990 was de Nollekes een officiële vuilstort in de duinen langs de Badweg West, ten oosten van Halfweg op Terschelling, Friesland (Amersfoort coördinaten: 145.600-599.377). Lang na de sluiting van deze vuilnisbelt heeft Staatsbosbeheer het terrein van zo'n 7500 m² in de jaren 2009-2010 bedekt met 40.000 m³ grond uit verruigde duinvalleien in de omgeving. Op deze wijze heeft men de vuilnisbelt veranderd in een natuurtheater, waarvan de top boven alle omringende duinen uitsteekt. Omdat deze enorme berg bijna geheel uit zand bestaat, is de biotoop zeer droog. Gedurende periodes dat er geen voorstellingen plaatsvinden, wordt de Nollekes begraasd door een kudde Drentse heideschappen (fig. 1). Deze dieren houden de begroeiing heel kort. Voor de schapen is er vlak bij de opgang tot de Nollekes een kleine drinkplaats aangelegd.

Omdat in het verleden ooit de exotische Lichte (of Gele) aardslak *Limacus flavus* in het gebied van de vuilstort terecht is gekomen (Visser, 1968) kan niet uitgesloten worden dat nog meer exotische slakken in dat gebied zijn beland. Daarom heb ik in 2012 en 2013 een voorlopig onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van

landslakken op de Nollekes. In 2012 konden 10 soorten geregistreerd worden. In 2013 vond ik slechts negen soorten, maar daar zaten drie soorten bij die niet in 2012 gevonden waren. Zodoende zijn op dit ogenblik 13 soorten landslakken van de Nollekes bekend (tabel 1).

Fig. 1. Heideschappen op de Nollekes. Foto: Henk Mienis.